

2. Правове забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні та перспективи їх удосконалення.

Атаманчук Наталія Іванівна,
*провідний науковий співробітник відділу дослідження проблем
правотворчості та адаптації законодавства України до права ЄС,
докторка юридичних наук, доцентка
Інституту правотворчості та науково-правових експертиз
Національної академії наук України (м. Київ)*

ЗАІНТЕРЕСОВАНІ ОСОБИ ЯК УЧАСНИКИ ПРАВОТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПРАВОТВОРЧУ ДІЯЛЬНІСТЬ»

Як слушно зазначає О. Токарчук «сьогодні складно уявити самодостатню державу, в межах якої на належному рівні не реалізується принцип верховенства права у всіх сферах соціального буття» [1, с. 94].

При цьому, сучасні тенденції розвитку суспільних відносин зумовлюють потребу активізації правотворчої діяльності в нашій державі. Формування системи правових актів, яка б відповідала сучасній системі цінностей, втілювала в собі природні закони та принципи, забезпечувала реалізацію прав, свобод і законних інтересів суб'єктів права в Україні.

Правотворчий процес є завжди цілеспрямованою діяльністю, яка поєднує в собі два елементи – громадянське суспільство й відповідні правотворчі органи. Сучасні українські вчені виокремлюють такі прикметні риси: правотворча діяльність – це трансформація соціальних відносин у систему правовідносин; процес розуміння правових потреб суспільства, що супроводжується відповідними встановленими процедурами; встановлена законом процедурна діяльність державних органів по створенню нових правових норм; напрям діяльності держави, пов'язаний з офіційним

закріпленням норм права шляхом формування приписів, їх зміни, доповнення та скасування [2, с. 21].

Прийняття 24 серпня 2023 року Закону України «Про правотворчу діяльність» [3] стало важливим кроком на шляху впорядкування правотворчого процесу в нашій державі, оскільки, Законом визначено правові та організаційні засади правотворчої діяльності, принципи і порядок її здійснення, учасників правотворчої діяльності, правила техніки нормопроекування, порядок здійснення обліку нормативно-правових актів, а також правила дії нормативно-правових актів, усунення прогалин, подолання колізій у нормативно-правових актах та здійснення контролю за реалізацією нормативно-правових актів. Як зазначено у преамбулі, метою прийняття цього Закону стало впорядкування правотворчої діяльності в Україні, посилення взаємодії між учасниками правотворчої діяльності у процесі підготовки нормативно-правових актів, а також контролю за їх реалізацією, забезпечення участі громадянського суспільства у правотворчій діяльності та якості законодавства України.

Правотворчою діяльністю, відповідно до частини 1 статті 2 Закону України «Про правотворчу діяльність» [3], є діяльність з метою планування, розроблення та прийняття проектів нормативно-правових актів (їх концепції) та прийняття (видання) нормативно-правових актів, метою яких є правове врегулювання та/або охорона соціальних відносин; ведення обліку нормативно-правових актів; здійснення правового моніторингу.

Важливого значення в умовах схвалення Закону України «Про правотворчу діяльність» набувають дослідження щодо учасників правотворчої діяльності, якими є суб'єкт правотворчої діяльності, суб'єкт правотворчої ініціативи, суб'єкт забезпечення правотворчої діяльності та заінтересовані особи, а також визначення їх повноважень, прав та обов'язків, які виникають під час правотворчої діяльності [3, ст. 4].

Заінтересованими особами для цілей цього Закону є фізичні та юридичні особи, на яких вплине прийняття (видання) відповідного нормативно-правового акта, а саме:

- 1) громадяни України;
- 2) іноземці та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України;
- 3) громадські об'єднання, професійні спілки та їх об'єднання, творчі спілки та їх об'єднання, благодійні і релігійні організації;
- 4) асоціації органів місцевого самоврядування, органи самоорганізації населення;
- 5) непідприємницькі товариства, суб'єкти господарювання та їх об'єднання, організації роботодавців та їх об'єднання, органи професійного самоврядування, саморегульовані організації;
- 6) інші особи, прав, свобод, інтересів чи обов'язків яких стосується відповідний нормативно-правовий акт.

Так, заінтересовані особи можуть ініціювати підготовку проекту нормативно-правового акта перед суб'єктом правотворчої ініціативи.

Заінтересовані особи беруть участь у правотворчій діяльності відповідно до Конституції України, цього Закону, законів щодо публічних консультацій, лобізму та лобістської діяльності, а також інших законів України.

Варто зазначити, що Закон України «Про лобіювання» [4] прийнято 23 лютого 2024 року, однак його введення в дію відбудеться 01 січня 2025 року. Закон України «Про публічні консультації» ухвалено Верховною Радою України у другому читанні та 25 червня 2024 року направлено на підпис Президенту України [5].

Не зважаючи на те, що Закон України «Про правотворчу діяльність» вводиться в дію через один рік з дня припинення або скасування воєнного стану в Україні, введеного Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» [6] прийняття даного нормативного акту в умовах

сьогодення має доктринальне значення для національної правової системи, оскільки сприятиме впорядкуванню правотворчої діяльності в Україні.

Успішність подальшого реформування правової системи та реалізації правотворчої політики України напряду залежить від побудови надійної моделі взаємодії між усіма учасниками правотворчої діяльності. При цьому, відведення особливого місця серед учасників правотворчої діяльності саме заінтересованим особам сприятиме вирішенню проблемних аспектів щодо забезпечення реалізації їх прав, свобод і законних інтересів як суб'єктів права в Україні та їх подальшому удосконаленню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Токарчук О.В. Верховенство права як ключовий принцип правотворчої діяльності. *Закон України «Про правотворчу діяльність» як механізм удосконалення правотворчого процесу в Україні* : збірник матеріалів науково-практичного круглого столу (м. Київ, 12 квітня 2024 р.). Київ: Інститут правотворчості та науковоправових експертиз НАН України, 2024. С. 94-97.
2. Оніщенко Н. М. Правотворчість: проблеми сьогодення. *Альманах права*. 2023. Випуск 14. С. 20–26.
3. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 року № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#n59>.
4. Про лобіювання: Закон України від 23 лютого 2024 року № 3606-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3606-20#Text>.
5. Про публічні консультації: проект Закону України від 06 лютого 2024 року № 3562-IX. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/4415>.
6. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України №64/2022 від 24 лютого 2022 року. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.

7. Правотворчість в Україні: перспективи законодавчого врегулювання: збірник наукових праць / за заг. ред. О. О. Кота, А. Б. Гриняка, Н. В. Міловської. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. 226 с.

8. Атаманчук Н.І. Закон України «Про правотворчу діяльність» як механізм удосконалення правотворчого процесу в Україні в умовах Євроінтеграції. *Сучасний розвиток державотворення та правотворення в Україні: проблеми теорії та практики*: зб. матеріалів XII міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 31 трав. 2023 р. / за заг. ред. М.В. Трофименка. Київ : МДУ, 2024. С. 45-47.

Бровко Наталія Іванівна

завідувач кафедри конституційного права та

теоретико-правових дисциплін

доктор юридичних наук, професор,

Білоцерківський національний аграрний університет (м. Біла Церква,

Київська область)

РОЗВИТОК ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ В УКРАЇНІ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ (З УРАХУВАННЯМ ДОСВІДУ РЕСПУБЛІКИ ХОРВАТІЯ)

Прагнучи стати членом ЄС Україна має засвідчити факт існування активного громадянського суспільства. Така політика держави є цілеспрямованою та нормативно врегульованою. Правові засади державної політики щодо розвитку громадянського суспільства закріплені у законах України "Про місцеве самоврядування в Україні", указі Президента України «Про Національну стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки». Про активний розвиток громадянського суспільства свідчить наявна правова основа діяльності громадських інституцій, таких як профспілки, громадські організації, асоціації, зокрема у законах